

УДК 330.56:656.07

DOI: 10.31359/2312-3427-2020-1-405

**І.І. Надточій, канд. екон. наук, доцент кафедри економіки
Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова, Херсонська філія
ORCID: 0000-0003-0693-8000**

**В.Р. Ракіпов, здобувач
Міжнародний університет бізнесу і права**

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ З ПОЗИЦІЇ БІЗНЕС-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Метою написання статті є дослідження методичних підходів оцінки конкурентоспроможності регіонів з позиції бізнес-орієнтованого підходу. Здійснено аналіз сучасних підходів до управління регіональним розвитком. ефективних моделей державного та регіонального управління. Визначено, що ефективне управління ґрунтуються на застосуванні інструментів проектного, логістичного та сервісного менеджменту а також імплементації ринкових бізнес-орієнтованих методів, які застосовуються на підприємствах у практику публічного адміністрування. Наведено підходи до визначення поняття «проектний підхід». Розроблено структурно-ієрархічна модель бізнес-процесів життєдіяльності та розвитку територій. Доведено, що наведена ієрархія бізнес-процесів є дуже узагальненим їх поділом за визначеною ознакою і може бути розширена аж до рівня окремих стадій або операцій.

Ключові слова: *методичні підходи, конкурентоспроможність регіонів, проектний менеджмент, бізнес-орієнтований підхід, оцінка*

Постановка проблеми. В сучасних умовах, що характеризуються інтенсифікацією процесів глобалізації та регіоналізації на тлі реалізації реформи децентралізації суттєво зростає роль регіонів та окремих територій в забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки. Формування нових територіальні утворень, які набувають нових управлінських якостей та статусу самостійних економічних суб'єктів, що створюють самостійні стратегії соціально-економічного розвитку та перебувають у пошуку достойного місця на економічній мапі як національного та міжнародного рівня потребують перегляду діючих

методичних підходів до публічного управління та пошуку дієвих моделей конкурентного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження методичних підходів оцінки конкурентоспроможності регіонів присвячені наукові праці багатьох вчених, таких як: В. Бабаєв, А. Гончарук, І. Іртищевої, О.Заріченої, О. Кавтиш, В. Кравченко, Г. Крижановська, Д. Коваленко, О. Клебан, І. Крамаренко, Н. Ілюхіна, Т. Москаленко, В. Торканюк С. Приймак. М. Пономарьова, С. Судомир, О. Юзькової та багато інших. Не дивлячись на велике коло дослідників, сучасні процеси глобалізації вимагають дослідження методичних підходів оцінки конкурентоспроможності регіонів з позиції бізнес-орієнтованого підходу.

Формулювання цілей статті. Метою написання статті є дослідження методичних підходів оцінки конкурентоспроможності регіонів з позиції бізнес-орієнтованого підходу.

Виклад основного матеріалу досліджень. На думку Зарічної О.В., умовою зміцнення конкурентних позицій регіонів є виконання регіональними системами таких функцій як:

« – узгодження і захист інтересів регіону всередині країни і за кордоном; – посилення конкурентних позицій регіону через залучення інвесторів і вдосконалення економічної структури;

– створення системи регіональних пільг і гарантій для підприємств, комерційних структур та інвесторів;

– нарощування зовнішньоекономічного потенціалу і розширення торгово-економічних зв'язків регіонів» [1, с.147].

Як зазначають автори монографії, «конкурентоспроможність регіону означає здатність економіки регіону передбачати зовнішні та внутрішні виклики шляхом створення нових економічних можливостей за рахунок використання стійких конкурентних переваг регіону та успішно адаптуватися до них; визначати його роль і місце в економічному просторі країни та на світовому ринку товарів і послуг, тобто це здатність регіону випереджати інші регіони за окремими соціально-економічними показниками» [2].

В умовах обмеженості ресурсів, стрімкого розвитку науково-технічних знань та посилення міжрегіональних диспропорцій одним з ключових завдань державної регіональної політики є створення умов для формування власних конкурентних переваг територій шляхом надання додаткових фінансових та організаційно-адміністративних повноважень для прийняття рішень на місцевому рівні, пошуку та симулювання «точок»

економічного зростання, регулювання процесів для згладжування економічних і соціальних диспропорцій. Аналізування сучасних підходів до управління регіональним розвитком свідчить, що відбувається поступовий перехід від класичного адміністративно-командного, ієрархічного за своєю сутністю управління територіальним господарством до принципів проектного менеджменту. Досліджуючи особливості проектного менеджменту територій Кавтиш О.П. та Гончарук А.Р. зазначають, що «основою проектного підходу в управлінні є погляд на проект як на керовану зміну початкового проблемного стану будь-якої системи (наприклад, держави, регіону, області, муніципального утворення, галузі, організації чи підприємства), що забезпечує досягнення запланованих цілей в умовах чітко визначених часових та ресурсних обмежень. Управління проектами – стандартизований підхід щодо раціонального та ефективного управління цілеспрямованими змінами в соціально-економічних системах» [3, с. 26].

Аналіз наукових праць у сфері регіоналістики та державного управління останніх років дозволяє зробити висновок про спрямованість наукових досліджень на пошук ефективних моделей державного та регіонального управління, що ґрунтуються на застосування інструментів проектного, логістичного та сервісного менеджменту а також імплементації ринкових бізнес-орієнтованих методів, які застосовуються на підприємствах у практику публічного адміністрування. Саме такі моделі дозволять більш успішно вирішувати завдання, що стоять перед діючими та створюваними соціально-економічними системами різних рівнів, продуктивно використовувати наявні ресурси, адаптуватися до змінних зовнішніх і внутрішніх умов, гнучко реагувати на проблеми та досягати визначених цілей.

У цьому контексті цікавим є дослідження Юзькової О.І. [4, с.102], що підтверджує ефективність сервісно-орієнтованого підходу до надання державних та публічних послуг. До основних переваг такого підходу автор відносить: розвантаження уряду від поточної сервісної роботи шляхом опущення надання державних послуг на рівень, максимально наближений до споживача; надання споживачам можливості самим вибирати послуги, яких вони потребують, і у тих, хто робить їх найякісніше; введення принципу конкуренції у державному секторі, тобто розширення можливостей приватного сектору конкурувати за споживача за умови, що ця послуга буде сплачена державою; вкладення капіталу в результати, а не в наміри; орієнтація на клієнта, забезпечення інклюзивності послуг.

Необхідність впровадження елементів проектного менеджменту у практику державного та муніципального управління відстоюють у свої працях також науковці Бабаєв В.М. та Торканюк В.І. При цьому, під поняттям «проект» науковці розуміють «організаційно-технічну систему чітко сформульованих завдань, фізичних об'єктів, технологічних процесів, технічної та організаційної документації, що створюється та запроваджується для реалізації цих завдань а також сукупність фінансових, матеріальних та інших ресурсів для їх реалізації [5].

На думку Торгалло Т.[6], проектний підхід до регіонального розвитку, на відміну від командо-адміністративного чи функціонального методу дозволяє вирішувати найактуальніші проблеми регіонального розвитку концентруючи обмежені ресурси та час на реалізації конкретно сформульованих завдань за певною технологією, визначеною у вигляді проекту. До переваг проектного менеджменту в управлінні територіями також можна віднести: забезпечення дієвості та обґрунтованості рішень щодо реалізації стратегій розвитку територій, підвищення рівня відповідальності та контролю за відповідним використання коштів, зокрема державних, чіткість і вимірюваність результатів не тільки кінцевої реалізації проекту, а і окремих його стадій, визначеність у сфері впливу на екологічне, соціальне та економічне становище територій.

Проектний менеджмент широко та повсякчасно використовується у якості ефективного інструменту територіального розвитку та вирівнювання диспропорцій між регіонами в Європейських та інших країнах з розвинутою економікою. Зокрема, розподіл коштів від створених цільових фондів, що фінансують ті чи інші напрямки або аспекти регіонального розвитку здійснюється саме на засадах проектного підходу.

Отже, управління територіальним (регіональним) розвитком, що дозволить досягнути комплексної мети, а саме збалансованого використання ресурсів та зростання конкурентоспроможності територій і забезпечення їх сталого розвитку потребує модернізації самої концепції публічного управління на засадах проектного бізнес-орієнтованого підходу.

Проектний бізнес-орієнтований підхід до управління на даному етапі не зазнав широкого застосування в теорії та практиці регіонального управління. Проте, в умовах поступового відходження від соціально-орієнтованих планових механізмів управління до ринково-орієнтованих засад в реалізації державних функцій (освіта, медицина, ЖКГ, наука, енергопостачання) та інших сферах соціального-економічного середовища, постає завдання щодо розроблення методичного інструментарію та

впровадження комплексних бізнес-моделей управління територіями, орієнтованих на забезпечення високих соціально-економічних результатів та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності.

Бізнес-орієнтований підхід на сьогодні ефективно використовується у розвитку підприємств та організацій, основною метою яких є отримання прибутку шляхом найбільш ефективного задоволення потреб споживачів в умовах зростаючої конкуренції.

В науковій літературі є різні підходи до організації та управління підприємством на засадах процесного підходу. Як зазначає Демиденко В.В., «процесний підхід в управлінні в якості основного об'єкта управління виділяє бізнес-процес, що наскрізно проходить через усі рівні організації і відповідає за будь-яку певну дію від початку і до кінця. Взаємозв'язки всередині підприємства базуються не на виокремленні певних підрозділів, що виконують визначені функції, а на виокремленні наскрізних процесів, які визначаються цілями і задачами діяльності підприємства. Процесний підхід орієнтований, у першу чергу, не на організаційну структуру підприємства, а на бізнес-процеси, кінцевими цілями виконання яких, є створення продуктів або послуг, що представляють цінність для зовнішніх або внутрішніх споживачів»[7].

Слід звернути увагу, що поняття проектного менеджменту та процесного бізнес-орієнтованого підходу до управління територіями є не тотожними, а їх відмінність полягає у ролі кожного з наведених понять в регіональному управлінні. Так, процесний підхід у нашому дослідженні визначається як загальна концепція розглядання господарства регіону з позиції визначених бізнес-процесів, їх організації та співіснування у просторі, часі й інших вимірах управлінської діяльності. Проектний менеджмент у цьому сенсі виступає інструментом економічного, техніко-технологічного, та ресурсного обґрунтування бізнес-процесів, що орієнтовані на досягнення чітко визначеної цілі розвитку території. При цьому, проект, як і бізнес-процес, характеризується певними визначеними у часі, наділеними певними ресурсами та визначеними у показниках і термінах етапами, що спрямовані на перетворення «входів» (ідеї, ресурси, технології) на «виходи» (чітко визначені цілі, параметри створюваного об'єкту чи системи). Від бізнес-процесів проект відрізняється закінченням у разі досягнення запланованої мети, а бізнес-процес постійно повторюється, зазнаючи незначних змін в процесі удосконалення чи адаптації.

У контексті процесного підходу регіон або територія може розглядатися як відкрита операційна система, що включає у себе певну

кількість внутрішніх процесів, які необхідні для забезпечення її життєдіяльності та підтримки необхідних параметрів розвитку шляхом цілеспрямованого перетворення «входів» на «виходи», що визначені в у відповідних показниках. Рівень узгодженості, якості та раціональності технологій реалізації процесів впливають на кінцеві параметри системи, серед яких ключовими є: економічна, соціальна та екологічна ефективність, що в цілому визначають конкурентний статус системи та її позиції у відповідному середовищі.

В теорії організації бізнес-процес розглядається як сукупність операцій (функцій, робіт, процедур), організованих у певній послідовності у часі і просторі, із зазначенням їх початку і кінця та визначених з цією метою критеріїв ефективності. Під бізнес-процесом в загальному можна розуміти шлях, алгоритм послідовних дій, що приводять до визначеного результату. Згідно цієї теорії будь-яка діяльність може бути розбита на послідовно здійснювані процеси, закінчення якого є початком для наступного. Основними перевагами процесного підходу до управління територіями є: можливість удосконалення та оптимізації технологій, визначення відповідальних за окремі процеси, забезпечення гнучкості системи, швидка ідентифікація проблем.

Ефективне впровадження бізнес-орієнтованого підходу до регіонального управління, на нашу думку, потребує визначення детального аналізу та розмежування бізнес-процесів, що здійснюються у регіонах різними суб'єктами регіонального середовища та формування на цій основі найбільш оптимальної композиції процесів, що в сукупності сприяють підвищенню ефективності функціонування та конкурентоспроможності території. У науковій літературі існує безліч підходів до трактування та класифікації бізнес-процесів організації. Наведемо деякі з них. Автори Елиферов В. Г. та Репин В.В. [8] пропонують класифікувати бізнес-процеси за ознакою часу й виділяють такі групи: процеси безперервного повторення, процеси періодичного повторення та одноразові процеси. За орієнтованістю бізнес- процесів виділяють: процеси, орієнтовані на клієнта, процеси, орієнтовані на підтримку та процеси орієнтовані на управління [9]. За ознакою формування результату, тобто рівнем впливу на формування доданої вартості науковець Арефєва А.В. поділяє бізнес-процеси на основні (первинні), обслуговуючі (вторинні), бізнес-процеси управління та бізнес-процеси розвитку [10]. Цікавим з точки зору нашого дослідження є підхід до групування бізнес процесів, запропонований Думою О.І. та Чорнобай Л.І., що полягає у виділенні таких груп: основні, допоміжні, бізнес-

процеси управління та бізнес-процеси розвитку. У межах даних груп автори також розглядають інноваційні (динамічні) бізнес-процеси, що потребують творчого підходу та статичні (програмовані) бізнес-процеси, які регламентовані відповідними документами [11]. Виокремлення множини класифікацій бізнес-процесів підприємства є лише науковим підґрунтям для забезпечення практичної цінності для формування класифікаційних ознак бізнес-процесів на різних рівнях державного управління. Доцільно зазначити, що з огляду на обмеженість теоретичних підходів щодо розгляду бізнес процесів у контексті державного управління, необхідно визначити ряд їх специфічних ознак:

1) у межах регіону під бізнес-процесом слід розуміти не окремі операції, а послідовність видів робіт або реалізації завдань, спрямованих на досягнення визначених цілей, що можуть бути окреслені у кількісних чи якісних показниках, які використовуються для моніторингу їх ефективності

2) кінцева ціль бізнес-процесу на рівні регіону, на відміну від підприємства, спрямована насамперед на реалізацію визначеної у стратегії цілі регіонального розвитку або забезпечення ефективного функціонування територіальних систем. За цією ознакою можна виділити: процеси реалізації цілей (процеси визначені у відповідних проектах чи програмах), процеси реалізації функцій (визначені у статутах, положеннях про підрозділи, департаменти тощо).

3) формування та впровадження бізнес-процесів на рівні регіону, їх паралельне протікання та залучення ресурсів на кожному етапі передбачає створення відповідних мережових зв'язків між різними суб'єктами регіонального середовища та дозволяє впроваджувати відповідні програмні продукти.

З огляду на складність, багатофункціональність та багатоаспектність територіальних (регіональних) соціально-економічних систем, запропоновано умовний поділ бізнес-процесів за ступенем їх впливу та функціями в системі забезпечення життєдіяльності регіону (міста або ОТГ) на:

1) Основні бізнес-процеси – процеси в межах видів діяльності, що забезпечують основні доходи, грошові потоки у регіоні та формують базові умови для людського розвитку (наприклад промисловість, сільське господарство, освіта, медицина, туризм тощо);

2) Забезпечуючі процеси – процеси, що створюють умови для ефективного, безперебійного та безпечного протікання основних процесів. До забезпечуючих бізнес-процесів нами віднесено: логістика, підтримка

інфраструктури, будівництво, фінансова діяльність (рух капіталу), маркетинг, інформаційно-комунікаційне забезпечення, енергетичний сектор тощо). В окремих випадках, пов'язаних з територіальним поділом праці чи іншими чинниками один або декілька забезпечуючи процесів можуть розглядатися у якості основних.

Структурно-ієрархічна модель бізнес-процесів життєдіяльності та розвитку територій

Джерело: авторська розробка

3) Процеси розвитку – процеси, які пов'язані із удосконаленням функціонування основних та забезпечуючи процесів або окремих їх елементів.

4) Управлінські бізнес-процеси – процеси, які охоплюють весь комплекс функцій управління на рівні кожного бізнес-процесу й адміністративно-територіальної системи загалом. Суб'єктом управлінських бізнес-процесів виступають публічні органи влади, державні інституції, органи місцевого самоврядування у межах визначених функцій та повноважень а також громадянське суспільство, зокрема населення

території. Графічне зображення бізнес-процесів регіону наведено на рис. 1. Варто також зазначити, що наведена ієрархія бізнес-процесів є дуже узагальненим їх поділом за визначеною ознакою і може бути розширена аж до рівня окремих стадій або операцій. Із переходом на кожен наступний рівень деталізації втрачається універсальність схеми та розширюється спеціалізація під окрему галузь чи вид діяльності [13-21]. Надалі пропонована модель може бути розширена у відповідності до специфіки та структури господарства будь-якого регіону чи адміністративно-територіального утворення.

Висновки. Аналіз сучасних підходів до управління регіональним розвитком засвідчив, що відбувається поступовий перехід від класичного адміністративно-командного, ієрархічного за своєю сутністю управління територіальним господарством до принципів проектного менеджменту. Доведено, що проектний менеджмент широко та повсякчасно використовується у якості ефективного інструменту територіального розвитку та вирівнювання диспропорцій між регіонами в Європейських та інших країнах з розвинутою економікою. Зокрема, розподіл коштів від створених цільових фондів, що фінансують ті чи інші напрямки або аспекти регіонального розвитку здійснюється саме на засадах проектного підходу.

Визначено, що управління територіальним (регіональним) розвитком дозволить досягнути комплексної мети, а саме збалансованого використання ресурсів та зростання конкурентоспроможності територій і забезпечення їх сталого розвитку потребує модернізації самої концепції публічного управління на засадах проектного бізнес-орієнтованого підходу. Обґрунтовано структурно-ієрархічну модель бізнес-процесів життєдіяльності та розвитку територій. Наведена ієрархія бізнес-процесів є дуже узагальненим їх поділом за визначеною ознакою і може бути розширена аж до рівня окремих стадій або операцій. Із переходом на кожен наступний рівень деталізації втрачається універсальність схеми та розширюється спеціалізація під окрему галузь чи вид діяльності. Надалі пропонована модель може бути розширена у відповідності до специфіки та структури господарства будь-якого регіону чи адміністративно-територіального утворення.

Бібліографічний список.

1. Зарічна О.В. Підвищення конкурентоспроможності регіону. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 9. Частина 3. С. 146-149.

2. Забезпечення конкурентоспроможності регіонів у контексті активізації економічного розвитку / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, І. Е. Польська [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. 48 с.

3. Кавтиш О.П., Гончарук А.Р. Проектний менеджмент як ефективний інструмент соціально-економічного розвитку територій в Україні. *Сучасні проблеми економіки і підприємництво*. 2011. №8. С.25-33.

4. Юзькова О.І. Особливості сервісно-орієнтованого підходу у формуванні інноваційного лідерства в державному управлінні в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 16. С.101-106.

5. Бабаєв В.М., Торканюк В.І. Проектний підхід в механізмі державного управління. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/29745/1/50.pdf> (дата звернення 15.08.2020 року)

6. Торгалло Т. Механізми формування і реалізації проектів регіонального розвитку: стан наукового розроблення. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип.1 (28). С. 101-109.

7. Демиденко В.В. Управління бізнес-процесами як складова процесного підходу до управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2015. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4517> (дата звернення 15.08.2020 року).

8. Елиферов В. Г., Репин В.В. Бизнес-процессы: регламентация и управление . учеб. пособие . Институт экономики и финансов «Синергия». М. : Инфра-М, 2006. 318 с.

9. Elliott J. J. Design of a product-focused customer-oriented process. *Information and Software Technology*. 2000. 42(14). С. 973–981.

10. Ареф'єва О. В. Бізнес-процеси підприємств сфери послуг: фактори, формування, конкурентоспроможність: монографія. Європейський ун-т. К.: Вид. Європейського ун-ту, 2009. 96 с.

11. Чорнобай Л. І., Дума О.І. Бізнес-процеси підприємства: класифікація та структурно-ієрархічна модель. *Економічний аналіз*. 2015. Том 22. № 2. С. 171-182.

12. Крамаренко І. С. Методика оцінки інвестиційної привабливості: мега-, макро-, мезо-, мікрокрівні. Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2019. С.6–10.

13. Іртищева І. О., Крамаренко І. С. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємств агропродовольчої сфери. *Агросвіт*. 2011. № 19. С. 2–4.

14. Іртищева І.О., Крамаренко І.С., Сєнкевич О.Ф., Топчій О.О., Войт Д.С. Структурно-динамічні характеристики інвестиційних ресурсів регіонів. *Електронне фахове видання «Ефективна економіка»*. 2020. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/82.pdf

15. Судомир С. М. До аналізу конкурентостійкості підприємств як складової його потенціалу. *Економіка: проблеми теорії і практики*: Зб. наук. праць. Вип. 240: В 5 т.- Т. V. Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. С. 1241 – 1245.

16. Рябуха М.С., Цицоріна А.Є. Конкуренція як категорія ринкових відносин та конкурентоспроможність як предмет наукових досліджень. *Вісник ХНАУ. Серія: економіка АПК і природокористування*. – Харків: ХНАУ 6(2007): 96-100.

17. Должикова І., Пономарьова М.. Заходи забезпеченні конкурентних переваг та зміцнення конкурентоспроможного виробництва. Сучасні напрями та перспективи розвитку агро- та електроінженерії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 240 с. С. 86-88.

18. Пономарьова М. С., Єфремова Н.О., Нагорнюк О.П. Інструменти маркетингу в умовах зростання конкурентних переваг агробізнесу. *Вісник ХНАУ. Серія Економічні науки. № 1. 2018. С. 247-256*

19. Должикова І.С. Визначення маркетингової стратегії в аналізі кон'юнктури аграрного ринку. *Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Т. 1. 2018. Тернопіль. Крок. : ВНІІЕ ТНЕУ. С. 83-85.

20. Судомир С.М. Формування результативної системи управління ризиками соціально-економічних систем. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 149.

21. Пономарьова, М.С. & Захаров, І.К. & Іваненко, В.Є. (2019). Механізм підвищення конкурентоспроможності підприємницької діяльності. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”*, (1). Вилучено з http://visen.knau.kharkov.ua/visn_2019_1.html

References.

1. Zarichna O.V. Pidvyshchennya konkurentospromozhnosti rehionu. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu*. 2014. Vypusk 9. Chastyna 3. S. 146-149.

2. Zabezpechennya konkurentospromozhnosti rehioniv u konteksti aktyvizatsiyi ekonomichnoho rozvytku / O. YU. Bobrovs'ka, T. O. Savostenko,

I. E. Pol's'ka [ta in.]; za zah. red. O. YU. Bobrovs'koyi. Dnipropetrovs'k : DRIDU NADU, 2013. 48 s.

3. Kavtysh O.P., Honcharuk A.R. Proektnyy menedzhment yak efektyvnyy instrument sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku terytoriy v Ukrayini. Suchasni problemy ekonomiky i pidpryyemnytstvo. 2011. №8. S.25-33.

4. Yuz'kova O.I. Osoblyvosti servisno-oriyentovanoho pidkhodu u formuvanni innovatsiynoho liderstva v derzhavnomu upravlinni v Ukrayini. Investytsiyi: praktyka ta dosvid. 2019. № 16. S.101-106.

5. Babayev V.M., Torkanyuk V.I. Proektnyy pidkhid v mekhanizmi derzhavnoho upravlinnya. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/29745/1/50.pdf> (data zvernennya 15.08.2020 roku)

6. Torhalo T. Mekhanizmy formuvannya i realizatsiyi proektiv rehional'noho rozvytku: stan naukovoho rozroblennya. Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya. 2016. Vyp.1 (28). S. 101-109.

7. Demydenko V.V. Upravlinnya biznes-protsesamy yak skladova protsesnoho pidkhodu do upravlinnya pidpryyemstvom. Efektyvna ekonomika. 2015. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4517> (data zvernennya 15.08.2020 roku).

8. Elyferov V. H., Repyn V.V. Byznes-protsessy: rehlamentatsyya y upravlenye . ucheb. posobyе . Ynstytut ékonomyky y fynansov «Synerhyya». M. : Ynfra-M, 2006. 318 s.

9. Elliott J. J. Design of a product-focused customer-oriented process. Information and Software Technology. 2000. 42(14). S. 973–981.

10. Aref'yeva O. V. Biznes-protsesy pidpryyemstv sfery posluh: faktory, formuvannya, konkurentospromozhnist': monohrafiya. Yevropeys'kyy un-t. K.: Vyd. Yevropeys'koho un-tu, 2009. 96 s.

11. Chornobay L. I., Duma O.I. Biznes-protsesy pidpryyemstva: klasyfikatsiya ta strukturno-iyerarkhichna model'. Ekonomichnyy analiz. 2015. Tom 22. № 2. S. 171-182.

12. Kramarenko I. S. Metodyka otsinky investytsiynoyi pryvablyvosti: meha-, makro-, mezo-, mikrokrivni. Suchasni tendentsiyi rozvytku finansovo-kredytanoi systemy: teoriya ta praktyka : kolektyvna monohrafiya / Kol. avtoriv. Poltava: PP «Astraya», 2019. S.6–10.

13. Irtyshcheva I. O., Kramarenko I. S. Metodychni pidkhody do otsinky kredytopromozhnosti pidpryyemstv ahroprodovol'choyi sfery. Ahrosvit. 2011. № 19. S. 2–4.

14. Irtyshcheva I.O., Kramarenko I.S., Syenkevych O.F., Topchiy O.O., Voyt D.S. Strukturno-dynamichni kharakterystyky investytsiynykh resursiv

rehioniv. Elektronne fakhove vydannya «Efektyvna ekonomika». 2020. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/82.pdf

15. Sudomyr S. M. Do analizu konkurentostiykosti pidpryyemstv yak skladovoyi yoho potentsialu. Ekonomika: problemy teorii i praktyky: Zb. nauk. prats'. Vyp. 240: V 5 t.- T.V. Dnipropetrovs'k: DNU, 2008. S. 1241 – 1245.

16. Ryabukha M.S., Tsytsorina A.YE. Konkurenciya yak katehoriya rynkovykh vidnosyn ta konkurentospromozhnist' yak predmet naukovykh doslidzhen'. Visnyk KHNAU. Seriya: ekonomika APK i pryrodokorystuvannya. – Kharkiv: KHNAU 6(2007): 96-100.

17. Dolzhykova I., Ponomar'ova M.. Zakhody zabezpechenni konkurentnykh perevah ta zmitsnennya konkurentospromozhnoho vyrobnytstva. Suchasni napryamy ta perspektyvy rozvytku ahro- ta elektroinzheneriyi: materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Ternopil': FOP Palyanytsya V. A., 2018. 240 s. С. 86-88.

18. Ponomar'ova M. S., Yefremova N.O., Nahornyuk O.P. Instrumenty marketynhu v umovakh zrostannya konkurentnykh perevah ahrobiznesu. Visnyk KHNAU. Seriya Ekonomichni nauky. № 1. 2018. С. 247-256

19. Dolzhykova I.S. Vyznachennya marketynhovoyi stratehiyi v analizi kon'yunktury ahrarynnoho rynku. Sotsial'no-ekonomichni ta humanitarni aspekty rozvytku suspil'stva: materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. T. 1. 2018. Ternopil'. Krok. : VNNIE TNEU. S. 83-85.

20. Sudomyr C.M. Formuvannya rezul'tatyvnoyi systemy upravlinnya ryzykamy sotsial'no-ekonomichnykh system. Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Seriya „Ekonomichni nauky». 2018. № 1. S. 149.

21. Ponomar'ova, M.S. & Zakharov, I.K. & Ivanenko, V.YE. (2019). Mekhanizm pidvyshchennya konkurentospromozhnosti pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti. Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Seriya „Ekonomichni nauky”, (1). Vylucheno z http://visn.knau.kharkov.ua/visn_2019_1.html

Надточий И.И., Ракипов В.Р. Оценка конкурентоспособности регионов с позиции бизнес-ориентированного подхода: методические аспекты. Осуществлен анализ современных подходов к управлению региональным развитием. эффективных моделей государственного и регионального управления, Определено, что эффективное управление основывается на применении инструментов проектного, логистического и сервисного менеджмента а также имплементации рыночных бизнес-ориентированных методов, применяемых на предприятиях в практику публичного администрирования. Приведены подходы к определению понятия «проектный подход». Разработана структурно-иерархическая

модель бизнес-процессов жизнедеятельности и развития территорий. Доказано, что приведенная иерархия бизнес-процессов очень обобщенным их разделением по определенному признаку и может быть расширена до уровня отдельных стадий или операций.

Ключевые слова: методические подходы, конкурентоспособность регионов, проектный менеджмент, бизнес-ориентированный подход, оценка

Nadtochiy I., Rakipov V. Assessing the competitiveness of regions from the position of a business-oriented approach: methodological aspects.

The purpose of writing this article is to study the methodological approaches to assessing the competitiveness of regions from the standpoint of business-oriented approach. It is determined that effective management is based on the use of tools of project, logistics and service management and the implementation of market business-oriented methods used in enterprises in the practice of public administration. The analysis of modern approaches to regional development management showed that there is a gradual transition from the classic administrative-command, hierarchical in nature management of the territorial economy to the principles of project management. It is proved that project management is widely and constantly used as an effective tool for territorial development and equalization of disparities between regions in European and other countries with developed economies. In particular, the distribution of funds from the created trust funds that finance certain areas or aspects of regional development is carried out on the basis of the project approach. It is determined that the management of territorial (regional) development will achieve a comprehensive goal, namely the balanced use of resources and increasing the competitiveness of territories and ensuring their sustainable development requires modernization of the concept of public administration on the basis of project-oriented approach. The structural-hierarchical model of business processes of vital activity and development of territories is substantiated. The above hierarchy of business processes is a very generalized division of them on a certain basis and can be extended to the level of individual stages or operations. With the transition to each subsequent level of detail, the universality of the scheme is lost and specialization for a particular industry or type of activity expands. In the future, the proposed model can be expanded according to the specifics and structure of the economy of any region or administrative-territorial entity.

Key words: methodological approaches, competitiveness of regions, project management, business-oriented approach, evaluation

Стаття надійшла до редакції: 29.09.2020 р.